

Književna poročila

tam postavil «naprej». Sovrstnik v ljubezni (19) je pač tekmeč. Kaj so poloknice? Mogoče kontaminacija iz «polkna» (Balken) in «oknice»? A. Debeljak.

Ivan Zorman, *Lirični spevi*. Cleveland, Ohio, 1925. Str. 90.

«Slovstvo je vlak. Vlak si sme dovoljevati vsakovrstne muhe, najčudovitejše blaznosti sveta, drdrati skozi snežne ali cvetne dežele, prekoračiti hudournike in sanje, nasmihati se biserom in morjem — ali samo v mejah dveh tračnic.» pravi mladi francoski romanopisec Joseph Delteil. Ako se držim te prispodobe, porečem o Zormanovih delih — prvih dveh pesniških zbirk sicer nisem čital — da je to skromen vrhniški vlak, ki z njega vidiš na kratki progi neznamen drobec nevelike slovenske domovine. Životopis tega ameriškega rojaka nam je nedavno podal v «Slov. Narodu» dr. I. Lah in ta ali oni se še utegne spomniti kratke polemike, ki jo je otvoril nasproten ljubljanski dnevnik. Vsekakor pa je razveseljivo, da se v dolarskem svetu najde še kdo naših, ki goji zmisel do modric in morda nekoliko prispeva za ohranitev narodne zavesti onkraj slanega elementa, budeč pogosto spomine na staro domovino, n. pr. v stihih «Izgubljeni raj»:

Spet zahajali bi v Kokro,
kjer naš varuh, stari Kranj,
iznad skale bi poslušal
jek otroških radovanj.

Rad bi spet pri Svetem Joštu
doli zrl na svet mamljiv:
zrl na pisane preproge
žametnih livad in njiv.

Na splošno pomeni Zormanovo književno udejstvovanje anahronističen prinos našim liričnim proizvodom pred l. 1900. Ako je po Henriju Pourratu in bog ve po kom še poezija «iskanje duše», iskanje te lično opremljene knjižice ni posebno globoko. Če pa se bolj ogrevaš za opredelitev pesništva, ki jo je oblikoval Emile Deschamps:

Peinture qui se meut et musique qui pense,

t. j. slika, ki se giblje, in godba, ki misli, tudi ne zaslediš v tej smeri težnje po novem, doslej še neizraženem in neopaženem. Avtor se tega zaveda in prikupno priznava v uvodni «Moji pesmi»:

Kot gorskega potoka spev,
ki skromen le dajè odmev,
odmevi mojega so petja,
ki v srcih iščejo zavetja...

Slično naznanja poslednja kitica zaključne pesnitve, posvečene Prešernu:

Odpusti, da nevredne vrste
ti vzvišeno ime časté —
i vrabec s slavcem se oglašá,
i bor ob hrastu stati sme.

Knjižica je razdeljena na štiri skupine. V prvi prevladuje rahla refleksija, ki odseva spomine in življenska izkustva, n. pr. «Mladosti»:

Če nisem ostal še nikomur zvest,
sčm tebi, mladost, ti življenja prelest.

Podobno umuje simbolični «Potok»:

Hlepel po silnem sem razmahu,
po bratstvu morskih veličin —
morjé sprejelo me je šumno,
a vzelo mi prostost dolin.

Pogled v prošlost omogoča tole filozofijo kitic «Nekoč in sedaj»:

Književna poročila

Zakaj v namišljeni bridkosti
zemljan ne spomni se modrosti:
čim več veselja drugim daš,
tem več ga v srcu sam imaš?

Vse take iveri niso ponazorjene v posebnih pesmih, precej jih je nanizanih pod geslom «Utrinki», n. pr. «Mnogi se potijo dan in leto za prihodnost, nikdar doživeto», ali: «Kdor vesel odpušča mnogo, njega svet ne sodi strogo», ali: «Kar nas prijetno vara, življenje najbolj čara» itd.

Drugi del, po večini slike iz prirode, mi najbolj ugaja kot celota. Nalik Jenkovim «Obrazom» nahajaš tod razne ubranosti od zgodnje vigredi, ki še vprašuje:

Zakaj, usoda, mrko terjaš
pokore toliko od nas,
poprej ko milostno dovoliš
lepoti gledati v obraz?!

preko «Majniškega jutra», ko «solnce pilo rosne je zdravice», pa do hladne dobe, ko

Stoji pred hišo starka,
v očeh ji bdi resnoba,
za njo mladost žareča,
pred njo temina groba.

Tretji oddelek prinaša ponajveč ljubavne melodije, o katerih ne veš, ali jih ne bi kazalo pustiti po različnih albumih, četrti pa odseva pesnikovo razmerje do daljnega rodnega doma. Iz celotne zbirke so mi najbolj pogodu: Stare gosli, Brezi, V majniškem jutru (razen tretje predzadnje vrstice), Poletna modrost, Poglej, dekle..., Večna lepota, O polnoči (dasi zadnja misel ni izvirna), Izgubljeni raj. — Reminiscence ti večkrat kvarijo ugodni dojem: «Rad bi» in «Spomladi» (Župančič), Na deželi (Golar), Hrepenenje, Naš Narodni dom (Gregorčič), Jesen (Jenko). Drugod sem se domislil Cimpermana, Moleta, Prešerna in še nekaterih. Verzi tekó gladko, ritem je skaljen samo enkrat na str. 21. in 23. Mašil ni, razen str. 20.: kot turist t a m vrh Triglava. Kdor bi izpustil «tam» in pisal «turisti», bi dosegel polnoglasnejši stih. Nekateri ukrasi so prav posrečeni, preseneti pa vas primera: k o t h i j a c i n t po južnem morju v daljino mirna misel plava (32). Težkih pesniških oblik ni, če ne upoštevamo dveh sonetov. Stiki so skoro vselej dobri (slab: pritók — otrók, 10), često bogati in še notranji. Jezik je domala brezhiben, samo namestu slónil (13) naj bi stalo slonel, «žena se poroči z milijonarjem» (22), od veselja vnet (38), z brzimi krili leteti (58). V pisavi je nekaj zastarelih oblik, prave so: poželenje (19), laže ali laglje (23), vdan (25), vžgati (32), gnezdece (33), ličece (44), zvonjenje (34), bedeti (43), utolažiti (44), rdeč (56), lučca (67), preden (63), mimo (71), tovarišija (80), ustvariti (88).

A. D.

Fr. Jaklič, *Zadnja na grmadi*. Zgodovinska povest. Mohorjeva knjižnica 6. Na Prevaljah 1925. Str. 268.

Prvi dokazani sežig vešče ali čarodejice se je zagrešil menda leta 1275. v Toulousi, dasi je to vražarstvo po izjavah nemških učenjakov starogermanskega izvora, češ, coprnice so potomke tevtonskih duhovnic in zdravnic. Po 13. stoletju so se jele določati stroge kazni za čarobo. «Sachsenspiegel» šteje čarovništvo enakovredno z zastrupljanjem in nejevero ter preti vražjevkam in veščkam s smrtjo. Usodna zmota je prešla početkom 15. veka s francoskih tal